

Shavuot | שבועות

למה אוכלים מאכלי חלב בשבועות? | Why do we eat dairy on Shavuot?

Introduction

The custom to eat dairy products during Shavuot can be traced back at least eight hundred years ago in Ashkenaz and seven hundred years in Spain. Many suggestions were put forward to explain this common practice, and we will survey a few of them.

הקדמה

את המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות אנו מוצאים כבר לפני כשמונה מאות שנה באשכנז ולפני שבע מאות שנה בספרד. טעמים רבים מאד הוצעו למנהג זה, ואנחנו נראה כאן רק כמה מהם.

Reasons of Kashrut? טעמי כשרות?

Mishnah Berurah 494:12: I also heard in the name of a Gadol who said a correct reason for this: that when Bnei Yisrael stood at Har Sinai and accepted the Torah and they went down from the mountain to their homes they found nothing to eat immediately except for dairy foods because for meat they would need much preparation to slaughter with a checked knife like Hashem commanded... And to clean out the strings of forbidden fats and blood, and to rinse and salt (the meat), Also to cook in new vessels because their previous vessels had been used to cook meat (that they now discovered was actually treif) had been used in the last 24 hours (which is what is forbidden Biblically) so their old vessels were forbidden to them, therefore they choose on account of the time to eat dairy foods and we do this as a commemoration of this.

Responsa Shem MeShimon (Rabbi Shimon Pollack, 20th century): We found a good reason for the custom to eat dairy in Shavuot. This is a remnant of the Kiddush they had on the Shabbat in which Torah was given. For they just became Jews, and so all their wine was prohibited as it was touched by non-Jews. Therefore, they must had had their Kiddush on a cup of milk.

Baer Heitev: I heard that we eat milk and then meat – not as was done by the angels who came to visit Avraham, for they ate meat with milk, and that is why the Torah was given to Am Yisrael.

Talmud Bavli, Yomah 39b: In the school of Rabbi Yishmael it was taught: Sin stupefies the heart of a person who commits it, as it is stated: "And do not impurify yourselves with them, so that you should not be thereby impurified" (Leviticus 11:43) Do not read that term as: "And be impurified [venitmeitem]"; rather, read it as: And your hearts will be stupefied [venitamtem].

Sefer HaMat'amim (Rabbi Yitzchak Lifitz, 19th century): Another reason, is that in this very day (of Shavuot) Moshe was rescued from the Nile, and he refused to be nursed by a non-Jew, for how a mouth which will speak with G-d and receive the tablets will suckle from a gentile? Till they brought his mother and she nursed him from her own milk. And to commemorate that we eat dairy foods on Shavuot.

משנה ברורה תצד, יב: ואני שמעתי עוד בשם גדול אחד שאמר טעם נכון לזה כי בעת שעמדו על הר סיני וקבלו התורה [כי בעשרת הדברות נתגלה להם ע"כ כל חלקי התורה כמו שכתב רב סעדיה גאון שבעשרת הדברות כלולה כל התורה] וירדו מן ההר לביתם לא מצאו מה לאכול תיכף כי אם מאכלי חלב כי לבשר צריך הכנה רבה לשחוט בסכין בדוק כאשר צוה ה' ולנקר חוטי החלב והדם ולהדיח ולמלוח ולבשל בכלים חדשים כי הכלים שהיו להם מקודם שבישלו בהם... נאסרו להם. על כן בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב ואנו עושין זכר לזה:

שו"ת שם משמעון (הרב שמעון פאלק, ראשית

המאה ה-20) א"ד: מצאנו טוב טעם גם כן להמנהג של מאכלי חלב בשבועות, שהוא לזכר הקידושא רבא (=קידוש היום) של השבת שניתנה בו תורה, שהיו עושין אותו בודאי על החלב. שכיון שבאנו אז מרשות גוי לכלל ישראל, היה על היין שלו בודאי דין יין נכרי שלא היה ראוי לקדש עליו, והוכרחנו לקדש על החלב.

באר היטב או"ח תצד, ח: ושמעתי שאוכלים חלב

ואחר כך בשר דלא כמו שעשו המלאכים אצל אברהם שאכלו בשר בחלב שבעבור זה נתנה התורה לישראל

גמרא יומא לט ע"א: תנא דבי רבי ישמעאל: עבירה מטממת לבו של אדם, שנאמר: "אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם" (ויקרא יא מג), אל תקרי "וְנִטְמַאתֶם" אלא "וְנִטְמַטֶם".

ספר המטעמים (ר' יצחק ליפץ, המאה ה-19): עוד טעם, כי ביום הזה משו את משה מן המים, ולא רצה לינק חלב מן הנכרית, משום פה שידבר עם הקב"ה ויקבל את הלוחות. עד שהביאו את אמו ותניקה מחלבה, ועל כן עושין לזכר ואוכלין חלב לכבוד משה רבינו עליו השלום.

שאלות | QUESTIONS

- Why did the Israelites have to eat milk on the day they received the Torah, according to the Mishnah Berurah and to the Shem MeShimon?
- What does the eating of the angels by Avraham have to do with the giving of the Torah to the Israelites?
- Why is keeping Kashrut so important to the acceptance of Torah?
- מדוע נאלצו ישראל לאכול מאכלי חלב לפי המשנה ברורה, ומדוע לפי השם משמעון?
- מה הקשר בין אכילת המלאכים בשר וחלב לבין נתינת התורה לישראל?
- מדוע שמירת הכשרות חשוב כל כך למתן תורה?

חלב ותורה Milk and Torah

Mishna Berurah 494:13: In some places there is also a custom to eat honey and milk because the Torah is likened to them, as it says "honey and milk under your tongue..."

In the paths of Minhag: Some had written that milk cannot be kept in vessels of gold and silver, for it will spoil. The only way to keep it is in simple vessels. So is the Torah, it can only be found among the children of the poor, among those who are lowly and humble, but not among the rich and the vulgar. As a reminder to that we eat dairy. Others wrote that dairy signifies the ability to make do even with little. After the Israelites received the Torah, they immediately adopted this virtue and so they did not eat meat but only dairy.

Sefer HaMat'amim: This is to hint that in the time of the giving of the Torah, the people were in an infantile mode, as a baby who is nursed by his mother. The clear mind needed to understand the Torah was only achieved forty years later, for "A person does not fully understand his Rav until after forty years".

Resisei Layla (R. Tzadok HaCohen of Lublin): The custom is to eat dairy on Shavuot, when the written Torah was given, for the milk is coming from the mother, and the main goal of accepting the Torah is in order to know by it the great giver of the Torah, who is feeding the whole world.

משנה ברורה תצד"ג: נוהגין בקצת מקומות לאכול דבש וחלב מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמו שכתוב דבש וחלב תחת לשונך

בשבילי המנהג: יש שכתבו דחלב אין מחזיקים אותו אלא בכלים פשוטים בכלי כסף ובכלי זהב מיד הוא מתקלקל נפסד ונבאש, גם התורה לא תמצא רק בבני עניים, במי שהוא שפל ועניו, אבל לא אצל עשירים וגסי הרוח, וכסימן לכך אוכלים מאכלי חלב. יש שכתבו רמז להסתפקות במועט - מאחר שקיבלו ישראל את התורה ממילא דבקו במדה של הסתפקות במועט ולא לאכול מן החי רק מן הצומח והתחילו מסתפקים במאכלי חלב.

ספר המטעמים: לרמז שאז במתן תורה היו עוד בקטנות המוחין כתינוק היונק משדי אמו. והשכל הישר להשגת תורה השיגו רק בארבעים שנה אחר זה, כין אין אדם עומד על דעת רבו רק עד אחר ארבעים שנה.

רסיסי לילה, ר' צדוק הכהן מלובלין: מנהג מאכלי חלב בשבועות, בזמן קבלת תורה שבכתב, כי החלב יונקים משדי האם ועיקר קבלת התורה הוא להכיר בנותן התורה יתברך שמו שממנו יונק הכל.

שאלות | QUESTIONS

- What does eating dairy on Shavuot remind us, according to each one of the commentators quoted above? In which ways is Torah similar to milk?
- מה אכילת החלב בשבועות אמורה להזכיר לנו, על פי כל אחד מהמפרשים? במה דומה התורה לחלב?

חלב ולידה Milk and Renewal

Mishnah Berurah 494:14: on Shavuot we remember the "Shtei HaLechem" that was brought, and therefore we eat a dairy meal and afterwards we eat a meat meal and we need to bring with the meal 2 different breads because it is forbidden to eat Milk and Meat from the same bread and this serves as our remembrance (we force ourselves to have 2 breads by having a dairy meal then followed by a meat meal) "Shtei HaLechem".

Sefer HaMat'amim: It is written in the Shulchan Arukh that one has to celebrate the finishing of a Mitzva by a meal. Therefore we need to celebrate the completion of the counting of the Omer by a meal.

משנה ברורה תצד"ד: אנו צריכין לעשות בשבועות זכר [למנחת] שתי הלחם שהיו מביאין [במקדש] ועל כן אוכלים מאכלי חלב ואחר כך מאכל בשר וצריכין להביא עמם שתי לחמים דאסור לאכול בשר וחלב מלחם אחד ויש בזה זכרון לשתי הלחם.

ספר המטעמים: כתוב בשולחן ערוך כי יש לעשות סעודה בכל גמר מצווה... ואם כן צריכים לעשות סעודה בגמר ספירת העומר ואי אפשר לעשות סעודה בבשר כי אינו ניכר שהיא נעשית לשם כך רק לכבוד יום טוב ועל כן עושין סעודה ממאכלי חלב.

However, a meal with meat would not stand out from the rest of the festival meals, and thus we celebrate with a dairy meal. Another reason is that in this day they converted, and so became newborn persons. Therefore, we drink milk which is a good food and a remedy for a newborn. Another reason is because it is stated in the Torah: "The first fruits of your soil you shall bring to the house of Hashem. You shall not boil a kid in its mother's milk." Here he hints that on Shavuot, when the first fruits are brought, you should be careful not to eat milk and meat.

עוד טעם לפי שנתגיירו ביום הזה ונעשו בריה חדשה ובקטן שנולד, ונעשה להם טבע חדשה, ועל כן אכלו חלב שהיא מאכל חלב ורפואה לקטן. עוד טעם משום שכתוב בתורה "ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' א-להיך לא תבשל גדי בחלב אמו" רמז לשבועות שאז הביאו ביכורים, שאוכלים חלב, לא יאכלו בשר בחלב (דברי צדיקים בשם השל"ה)

שאלות | QUESTIONS

- The offering of the two breads brought on Shavuot was a first-born offering, i.e., it was brought from the new crops of the year. Why do you think it is important to remember the two breads? And how can eating milk serve as a reminder for them?
 - Think about the time of the year in which we celebrate Shavuot. Can you see a link between the holiday's time of the year and the custom to eat milk?
- קרוב מנחת שתי הלחם שהובא בשבועות היא קרבן ביכורים, כלומר הוא הובא מחיטים שצמחו כתבואה חדשה לאותה שנה. מדוע לדעתכם חשוב לזכור את שתי הלחם? ולמה דווקא חלב מזכיר לנו אותן?
 - חשבו על העונה בשנה בה אנו חוגגים את חג השבועות. האם יש קשר בין הזמן בשנה לבין המנהג לאכול חלב?

Summary

The custom of eating milk during Shavuot is a very ancient custom, and may have its roots in as early as biblical times, as implied by the way the Torah linked the prohibition of meat in milk with the mitzva of the first fruits, which begins on Shavuot.

We divided the arguments we saw into three main groups:

- Reasons of Kashrut - These commentators believe that eating milk on Shavuot is related to the desire to keep the laws of Kashrut, both by Moshe Rabbeinu as a nursing baby and of Israel at the time of the giving of the Torah, when it became clear to them that their vessels and wine are forbidden. Strict adherence to kashrut is manifested precisely in the Feast of the Giving of the Torah, since as human beings - unlike angels - we are required to purify our bodies so that we can ascend to spiritual heights.
- Milk and Torah - A second group of commentators emphasized the connection between the milk itself and the Torah. This is either because of the sweetness of the milk (and honey) that is similar to the Torah, or rather because of the simplicity of the milk that is similar to the modesty required from a Torah scholar, or because Torah study, like breastfeeding, should always be seen as an interpersonal, larger and broader connection with the Divine.

סיכום

מנהג אכילת חלב במהלך חג השבועות הוא מנהג עתיק מאד, ויתכן שיש לו שורשים כבר בתקופת המקרא, כפי שנרמז באופן בו הצמידה התורה את איסור בשר בחלב עם מצות הביכורים, המתחילה בחג השבועות. את הנימוקים אותם ראינו חילקנו לשלוש קבוצות עיקריות:

- טעמי כשרות – מפרשים אלו סוברים שאכילת החלב בשבועות קשורה לרצון להקפיד על הכשרות, הן של משה רבינו כתינוק יונק והן של ישראל בזמן מתן תורה, כאשר התברר להם שכליהם וינם אסורים. ההקפדה היתירה על הכשרות באה לידי ביטוי דווקא בחג מתן תורה, כיוון שכבני אדם – בניגוד למלאכים – אנו נדרשים לטהר את הגוף שלנו על מנת שנוכל להעפיל לגבהים רוחניים.
- חלב ותורה – קבוצה שניה של מפרשים הדגישה את הקשר בין החלב עצמו לבין התורה. זאת או בשל המתיקות של החלב (והדבש) הדומה לתורה, או דווקא בשל הפשטות של החלב הדומה לצניעות הנדרשת מלומד התורה, או כיון שלימוד התורה, בדומה ליניקת החלב, בא תמיד כחלק מקשר בין – אישי, גדול ורחב יותר מהתכנים הנקודתיים שמועברים.

3. Milk and birth - Finally we saw suggestions that connected the eating of milk, proper for babies, with childbirth. There is a birth that happens in nature during Shavuot, when the new grain can begin to be harvested, and there is a birth that happens in us, humans, when we finish counting the Omer and go out - together with the Torah - on a new path.

3. חלב ולידה – לבסוף ראינו הצעות שחיברו את אכילת החלב, הראויה לתינוקות, עם הלידה. ישנה לידה הקורה בטבע בזמן חג השבועות, כאשר ניתן להתחיל לקצור את התבואה החדשה, וישנה לידה הקורה בנו, בני האדם, כאשר אנו מסיימים את ספירת העומר ויוצאים – ביחד עם התורה – לדרך חדשה.

Thank you for joining and learning together with us!

תודה שהצטרפת ולמדת ביחד איתנו